

Aan de gemeenteraad

Datum : 7 februari 2023
Zaaknummer : 92821
Contactpersoon : Danielle Slokker
Telefoonnummer : 06 25281072

Onderwerp: Wachtlijsten GGZ en jeugdbescherming

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de wachtlijsten bij de Jeugd GGZ, volwassenen GGZ en de jeugdbescherming. Als college maken wij ons zorgen over de toenemende wachtlijsten en is de afgelopen periode actief ingezet om de wachtlijsten te verkorten. Via deze brief willen wij u informeren over de stand van zaken met betrekking tot de wachtlijsten en welke stappen wij als gemeente Arnhem hebben gezet (bijvoorbeeld ouderbijeenkomsten, inzet zorgaccounthouder en samenwerkingsafspraken met de Jeugdbescherming) en nog gaan zetten om ervoor te zorgen dat Arnhemse kinderen, jongeren en volwassenen tijdig de best passende hulp krijgen.

De financiering en inkoop van de GGZ-zorg voor volwassenen vanaf 18 jaar ligt bij de zorgverzekeraars op grond van de Zorgverzekeringswet. Met de zorgverzekering worden vanuit de VNG gesprekken gevoerd om te kijken wat voor hulp preventief ingezet kan worden. Voor kinderen tot 18 jaar is de gemeente verantwoordelijk, op grond van de Jeugdwet.

1. Jeugd GGZ

Inleiding

In Arnhem hebben we te maken met lange wachttijden bij de jeugd GGZ, met name voor complexe problematiek. De vraag naar specialistische GGZ behandeling is de afgelopen jaren, met een piek in de coronatijd, sterk toegenomen. Er kampen meer kinderen met psychische problematiek en de zwaarte van de problematiek is toegenomen. Hierdoor lopen de wachttijden in alle vormen van behandeling op. Vanwege de toegenomen vraag en personeelsgebrek bij zorgaanbieders zijn de wachttijden nog steeds erg lang. Deze ontwikkeling zien we ook elders in het land en wordt onderkend door het Rijk.

In april 2021 is een uitvraag gedaan bij aanbieders over hun wachtlijsten. Op dat moment stonden ongeveer 140 kinderen tot 18 jaar op de wachtlijst voor specialistische GGZ behandeling. In september 2022 is er nogmaals een uitvraag gedaan bij de aanbieders. Hieruit bleek dat ongeveer 200 kinderen op de wachtlijst staan voor specialistische GGZ behandeling.

Het uitgangspunt van de gemeente Arnhem is dat kinderen en jongeren tijdig de ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben. Kinderen en jongeren met acute en complexe problemen moeten snel hulp kunnen krijgen. Wachtlijsten zijn onwenselijk en we zetten in op snelle ondersteuning van kinderen die toch op een wachtlijst terecht zijn gekomen. We maken afspraken met jeugdzorginstellingen om de kinderen met de meest acute problemen als eerste te helpen.

Zorgaccounthouder

In Arnhem is in februari 2022 de zorgaccounthouder gestart. Dit initiatief is tot stand gekomen met de volgende zorgaanbieders jeugd GGZ: Karakter, Pro Persona, RIOzorg en Praktijk Rigtering. De zorgaccounthouder bemiddelt bij kinderen op de wachtlijst jeugd GGZ, zodat zij bij een andere aanbieder sneller geholpen worden.

De zorgaccounthouder richt zich op nieuwe aanmeldingen voor behandeling GGZ jeugd, zodat zij z.s.m. kunnen instromen in een traject. Er is bewust voor gekozen om de focus niet te leggen op de kinderen die op dit moment op de wachtlijst staan bij de aanbieders. De aanbieders screenen kinderen op de wachtlijst op ernst van problematiek en hebben ouders geïnformeerd over alternatieve aanbieders met een kortere wachtlijst. Voor sommige problemen, zoals eetstoornissen, zijn er weinig alternatieven. In die situaties houdt de aanbieder contact met de jeugdige op de wachtlijst om te kijken hoe het gaat.

De zorgaccounthouder denkt mee met de aanbieders, het sociaal wijkteam en de Praktijkondersteuner jeugd (POH) en heeft zelf geen contact met de ouders of de kinderen. Hierdoor hoeven ouders en/of kinderen hun verhaal niet nogmaals te delen. De zorgaccounthouder heeft intensief contact met het sociaal wijkteam en de aanbieders en houdt inzicht in de wachtlijsten bij de gecontracteerde aanbieders.

Resultaten

De zorgaccounthouder heeft vanaf februari 2022 tot en met december 2022 80 aanvragen om bemiddeling in behandeling genomen. Bemiddelingen waren vrijwel in alle gevallen succesvol: er kon een alternatief worden aangeboden met een kortere wachttijd en in een groot aantal bemiddelingen kon een lichtere vorm van behandeling worden ingezet bij alternatieve aanbieders. Dit heeft tot gevolg dat kinderen die direct hulp nodig hebben deze ook kunnen ontvangen. In 80% van de aanvragen is het kind gestart bij een alternatieve aanbieder. Ook kiezen ouders ervoor om niet te starten bij een alternatieve aanbieder, maar op de wachtlijst van de eerste aanbieder te blijven staan. Dit heeft met name te maken met bekendheid of doordat ouders door anderen (bijvoorbeeld de school van het kind) werden gewezen op deze aanbieder of het gevoel hebben dat deze aanbieder meer expertise in huis heeft dan de alternatieve aanbieder.

De verwijzers die gebruik maken van de inzet van de zorgaccounthouder keren terug met nieuwe vragen. Het onder de aandacht brengen van de mogelijkheden bij zorgaanbieders, de nieuwe POH en de wijkteams blijft de aandacht houden en vragen. Er is veel onbekendheid met kleinere aanbieders omdat men zich vooral lijkt te richten op dat wat snel zoekresultaat geeft. Hierdoor komen de grotere aanbieders sneller naar voren. We zien dat aanbieders die gecontracteerd zijn voor lichtere vormen van behandeling graag meedenken over de inzet van alternatief aanbod.

Aanbieders van behandeling D (specialistische GGZ) ontvangen relatief veel verwijzingen van huisartsen voor enkelvoudige problematiek of diagnostiek. Dit hoort niet thuis bij deze zeer specialistische aanbieders maar wordt regelmatig wel door hen opgepakt. Door inzet van de zorg-accounthouder wordt gekeken of deze hulpvragen ook door een andere aanbieder opgepakt kunnen worden.

We kunnen concluderen dat er voor veel jeugdigen een alternatief aanbod is.

Ouderbijeenkomsten

Op initiatief van zorgaanbieders jeugd GGZ is besloten om te starten met ouderbijeenkomsten voor ouders/verzorgers. Het doel van de bijeenkomsten is om de veerkracht binnen het gezin te verhogen en om ouders meer rust te brengen. In de ouderavonden leren ouders technieken die direct toepasbaar zijn, om onder meer te leren omgaan met het gegeven dat hun kind psychische problemen heeft waarvoor hulp nodig is. Ook leren zij hoe zij alvast beter in communicatie kunnen komen met hun kind, wat hun rol is als ouder als het niet goed gaat met hen en wat effecten op hun kind zijn als ouders zelf hun emoties niet kunnen reguleren. De groepsbijeenkomsten worden gegeven door Praktijk Rigtering aan ouders waarvan het kind op de wachtlijst staat bij Rigtering, Pro Persona, Karakter of RioZorg.

Resultaten

De ouderbijeenkomsten hebben vrijwel geen aanmeldingen gehad vanuit de aanbieders. Hierop zijn aanbieders en verwijzers regelmatig bevraagd en is het aanbod herhaald aangeboden.

Vervolg

Om de wachtlijsten te verkorten worden de volgende acties opgepakt:

1. **Uitstroom.** Vanaf juni 2022 kunnen zorgaanbieders casussen aanmelden gericht op uitstroom. Dit naar aanleiding van signalen van aanbieders die aangaven geen uitstroommogelijkheden te hebben of veel tijd kwijt zijn met het zoeken van een geschikte vervolgplek. Daarnaast is er een duidelijk signaal naar voren gekomen dat behandelaars het moeilijk vinden om trajecten af te sluiten. Enerzijds omdat jeugdigen zelf graag bij de behandelaar willen blijven of angstig zijn het zonder deze behandelaar te moeten stellen. Anderzijds omdat er weinig vertrouwen is in overdracht naar een andere organisatie (vertrouwen weer opbouwen, andere zienswijze, herhaling behandeling, etc). Van grote invloed is ook dat er geen juiste vervolgplek is te vinden bij complexe casuïstiek of wanneer jeugdigen 18 worden waardoor uitstroom richting volwassen GGZ stagneert (opnieuw op de wachtlijst). Tot op heden zijn er nog geen vragen gekomen voor een uitstroomtraject. De aanbieders geven aan dat deze plekken toch zelfstandig gevonden zijn.
2. **Verlengen van een zorgtraject.** De aanbieders kunnen bij de gemeente een verzoek tot verlenging van het zorgtraject indienen. Vanaf januari 2023 gaat de zorgaccounthouder contact opnemen met aanbieders. Het doel hiervan is met aanbieders samen te kijken of de juiste zorg nog wordt ingezet en om te kijken of minder zware zorg ingezet kan worden. Waar nodig denkt de zorg-accounthouder mee over een geschikt vervolgtraject.
3. **Kindbijeenkomsten.** In januari 2023 zijn gesprekken gevoerd met partijen die voorliggend kindbijeenkomsten aanbieden aan kinderen en jongeren van 9 tot 23 jaar. Dit om te voorkomen

dat jeugdigen in zorg terecht komen. Hier staat het onderwerp 'normaliseren' centraal. Belangrijk is dat ouders ook betrokken worden in deze bijeenkomsten en daarna nog deel kunnen nemen aan ouderbijeenkomsten. Binnen Arnhem gaan we kijken of het mogelijk is dat deze bijeenkomsten preventief kunnen worden ingezet.

Voor het verkorten van wachtlijsten is echter meer nodig. Voor het oplossen van wachttijden is er een systemische aanpak nodig: van inkoop van zorg tot uitvoering en dat wachttijden niet gezien moeten worden als een losstaand project. Met name de zeer complexe problematiek zorgt voor lange wachtlijsten in de specialistische GGZ zorg. Complexe zorg vraagt intensieve behandeling die vaak langer duurt. Het aantal behandelaren neemt daar niet toe. Veel problemen verergeren doordat er niet tijdig hulp is verleend. Het is daarom van belang de wachtlijsten jeugdzorg op alle niveaus (complexe zorg, uitstroom, preventie) aan te pakken, ook bij de lichtere vormen van zorg.

2. Volwassenen GGZ

De geestelijke gezondheidszorg kent een forse wachtlijstproblematiek in Arnhem. In 2020 zijn door het ministerie van VWS meerdere Taskforces Wachttijden GGZ ingesteld. Ook in de regio Arnhem is een Taskforce actief, omdat hier lange wachttijden zijn. Hierin neemt ook de gemeente Arnhem deel. Doel is om de wachtlijsten te verkorten. Er zijn vier onderdelen waarop de Taskforce nu actief is:

- **Transfertaal:** hier komen afgevaardigden van diverse GGZ-instellingen maandelijks digitaal samen om de wachtenden in de regio beter te verdelen. Patiënten op de wachtlijst worden kort besproken met een goed voorbereide en gerichte vraag of de hulp sneller elders geboden kan worden. Besproken patiënten zijn vooraf gebeld met de vraag of zij open staan voor een transfer. Kan een andere GGZ-instelling sneller hulp bieden, dan schuift een patiënt geheel of gedeeltelijk door naar die instelling. Insteek is om de langst wachtenden te bespreken aan deze transfertaal.
- **Overlegtafel:** een digitaal overleg van verschillende zorgpartijen – waaronder stichting Wijkteams Arnhem - en aanbieders in de GGZ. Met gezamenlijke expertise en commitment wordt een passende plek voor zorg gezocht. Naast het bevorderen van instroom in passende zorg is de overlegtafel ook bedoeld voor het bevorderen van doorstroom (op- en afschalen) en uitstroom uit zorg/behandeling.
- **De Regionale Casuïstiektabel** voor hoog-complexe GGZ is gestart om mensen met een hoog-complexe zorgvraag in Gelderland en Overijssel beter te helpen. Het gaat om mensen voor wie er, ondanks hulp van aanbieders en zorgbemiddeling van de zorgverzekeraar, geen passend hulpverleningsaanbod is gevonden. Bijvoorbeeld omdat ze meerdere aandoeningen hebben of verschillende typen zorg tegelijkertijd nodig hebben. Daarnaast hebben zij problemen op meerdere levensgebieden zoals bijvoorbeeld werk en inkomen.
- In december 2022 is een ZonMw-subsidie toegekend om een verkenning uit te voeren naar de kansen van een **Centraal aanmeldpunt voor verwijzers** zodat de inzet van de transfer- en overlegtafel zoveel mogelijk kan worden voorkomen en alternatieve routes kunnen worden ontwikkeld/gevonden. Een ander doel is het ontwikkelen van regionaal inzetbare interventies die tijdens wachttijd kunnen worden ingezet, welke leiden tot alternatieve routes of leiden tot een integrale aanpak waardoor niet altijd voor GGZ behandeling gekozen hoeft te worden.

3. Jeugdbescherming

In de [raadsbrief](#) van september 2022 bent u geïnformeerd over de problemen bij de jeugdbescherming. Er is een tekort aan personeel waardoor het de jeugdbeschermers niet lukt om de gezinnen op tijd de juiste hulp te bieden. Via deze brief willen wij u informeren over de stand van zaken van de wachtlijst bij de jeugdbescherming op dit moment. Verder geven wij aan welke stappen wij hebben gezet en nog gaan zetten om ervoor te zorgen dat Arnhemse kinderen en jongeren worden beschermd en dat gezinnen tijdig de passende hulp krijgen.

Stand van zaken wachtlijst jeugdbescherming in Arnhem

In jeugdhulpregio Centraal Gelderland zijn vier gecertificeerde instellingen gecontracteerd die de jeugdbescherming uitvoeren. Dit zijn Jeugdbescherming Gelderland, William Schrikker Groep, Leger des Heils en Jeugd Veilig Verder. Het aantal kinderen op de wachtlijst ligt lager dan in september, maar het lukt deze organisaties nog niet om alle aanmeldingen tijdig op te pakken.

Het Leger des Heils werkt momenteel niet met een wachtlijst. Zij werken met een in- en doorstroomteam. Er is altijd een jeugdbeschermers betrokken bij het gezin en passende hulp wordt toegewezen. Dit is echter geen vaste jeugdbeschermers en deze is minder frequent aanwezig. Momenteel zitten twee Arnhemse jeugdigen bij Leger des Heils in het in- en doorstroom team.

De William Schrikker Groep heeft recent het in- en doorstroomteam opgeheven vanwege personeelstekort. De jeugdigen die in dit team zaten worden verdeeld onder de jeugdbeschermers wat betekent dat zij per jeugdbeschermers meer kinderen gaan begeleiden. Voor nu is er geen wachtlijst. Het is de vraag hoe de situatie zich ontwikkelt wanneer er (veel) nieuwe aanmeldingen komen.

Jeugdbescherming Gelderland en Jeugd Veilig Verder werken wel met een wachtlijst. Ten opzichte van de vorige raadsbrief is de wachtlijst bij Jeugdbescherming Gelderland, de grootste gecertificeerde instelling in onze regio, licht aan het afnemen. Waar in oktober 28 Arnhemse jeugdigen op de wachtlijst stonden zijn dat er nu 20. Dit komt doordat enkele langdurig zieken weer volledig aan het werk zijn en nieuwe jeugdbeschermers zijn aangenomen. Jeugdbescherming Gelderland maakt daarnaast gebruik van ondersteuning van andere kantoren buiten de regio die in enkele gevallen ruimte hebben om zaken over te nemen. Het streven is om in het eerste kwartaal van 2023 de wachtlijst te halveren ten opzichte van nu.

Bij Jeugd Veilig Verder staan momenteel negen Arnhemse gezinnen op de wachtlijst.

Samenwerkingsafspraken kwalitatieve wachtlijst in Arnhem

Om ervoor te zorgen dat de gezinnen in Arnhem die op de wachtlijst bij de jeugdbescherming staan op tijd passende hulp geboden krijgen, zijn we met de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem en Jeugdbescherming Gelderland in gesprek over het opstellen van samenwerkingsafspraken. Deze afspraken houden in dat de jeugdbescherming samen met het wijkteam bekijkt of en zo ja welke rol het wijkteam kan spelen bij gezinnen die op de wachtlijst staan. Alle gezinnen die dat nodig hebben moeten in beeld zijn en hulp krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen.

Om de druk rondom het vinden van tijdige passende jeugdhulp bij zowel de jeugdbescherming als het wijkteam te verlichten kan de zorgaccounthouder GGZ van de gemeente ingeschakeld worden. De zorgaccounthouder kan de wijkcoach en jeugdbeschermer ontlasten door op zoek te gaan naar een passende en beschikbare plek, nadat is bepaald welke vorm van hulp nodig is.

De samenwerkingsafspraken worden nu gemaakt met Jeugdbescherming Gelderland. De wens is dat, wanneer nodig, de andere instellingen hetzelfde werkproces hanteren. Bijvoorbeeld Jeugd Veilig Verder heeft aangegeven hierover in gesprek te willen.

Overige maatregelen om de wachtlijst terug te dringen

In de raadsbrief van september 2022 staan maatregelen beschreven om de problemen bij de jeugdbescherming aan te pakken. Hieronder geven wij u graag een update van de genomen maatregelen.

- **Hogere tarieven voor jeugdbescherming**

In de raadsbrief van september is aangegeven dat het Rijk en gemeenten budget hebben vrijgemaakt om de werkdruk bij de jeugdbescherming aan te pakken, onder andere door verlaging van de caseload. Het gaat voor een periode van vier jaar om een bedrag van € 20 miljoen per jaar. Vanaf 2023 dragen de gemeenten hiervoor de helft aan bij door een onttrekking uit het gemeentefonds. Dit en de eventuele aanvullende consequenties voor de gemeentelijke begroting worden verwerkt in de Perspectiefnota 2023. Ondertussen vindt op bestuurlijk niveau overleg plaats tussen Rijk, gemeenten en de Gecertificeerde Instellingen over de toekomst van de jeugdbescherming.

- **Voorkomen van instroom in de Jeugdbescherming: pilot VAV (vertrouwd, aanwezig, veilig)**

Recent is besloten dat dit project structureel aanbod wordt in Arnhem en niet langer een pilot is. De pilot is succesvol afgerond omdat deze laat zien dat jeugdbeschermingsmaatregelen daadwerkelijk worden voorkomen.

De capaciteit van VAV wordt uitgebreid naar 4 fte om met deze succesvolle werkwijze tien extra gezinnen, en in totaal 25 gezinnen in Arnhem te kunnen helpen.

- **Toekomsttuin in regio Centraal Gelderland**

Bij de doelgroep van de gecertificeerde instellingen (GI's) is vaak sprake van zeer complexe problematiek op verschillende leefgebieden: generationele problemen, armoede, slechte huisvesting, schuldenproblematiek en verslaving. Dit vraagt om een integrale aanpak in samenspraak met het gezin en het hele maatschappelijke veld en is niet alleen het vraagstuk van de GI's. We willen inzetten op een geïntegreerde werkwijze in samenspraak met het gezin. Hierdoor krijgt het gezin met minder gezichten en verschillende werkwijzen te maken. Dit helpt de jeugdbeschermer en andere professionals ook in het uitvoeren van hun opdracht. Deze wordt overzichtelijker. Om dit te kunnen bewerkstelligen wordt in 2023 een Toekomsttuin opgestart. Dit is een meer structurele oplossing voor het capaciteitsprobleem en onderdeel van de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming.

We hebben een projectleider aangesteld die per januari 2023 is gestart. De projectleider zal de Toekomsttuin voorbereiden en in 2023 tot uitvoering brengen.

- **Aanbod van zorg**

Het tekort aan personeel speelt zowel binnen de jeugdbescherming als bij aanbieders van jeugdhulp. Hierdoor zijn jeugdbeschermers per gezin veel meer tijd kwijt om de veiligheid van de kinderen te herstellen, wat bovenop het al aanwezige personeelstekort komt. Eind 2023 lopen de regionale contracten voor Verblijf Jeugd af. De nieuwe inkoopprocedure wordt op dit moment voorbereid. De nieuwe contracten zullen ingaan per 1 januari 2024. Er wordt uitvoerig aandacht besteed aan het beschikbaar krijgen, hebben en houden van het zorgaanbod gericht op deze complexe doelgroep. Denk hierbij aan pleegzorg, gezinshuizen, leef- en behandelgroepen, driemilieusvoorzieningen en JeugdzorgPlus.

Om te bereiken dat zorgaanbieders hun aanbod aan laten sluiten op de vraag vanuit Arnhem en de regiogemeenten wordt hen gevraagd om het aanbod flexibeler te maken en beter te gaan samenwerken.

- We zien dat veel van de casuïstiek bij jeugdbescherming (mede) veroorzaakt wordt door complexe scheidingen van ouders. Vaak is het conflict tussen ouders zodanig geëscaleerd dat het moeilijk is om de situatie terug te krijgen naar het normale. We zetten daarom in op het voorkomen en vroeg signaleren van (dreigende) complexe scheidingen. Dat doen we door alle informatie en hulp op één plek aan te bieden aan ouders én kinderen, via het <https://digitaalscheidingsloket.nl/> of www.mijnoudersgaanuitelkaar.nl. Het loket is sinds maart 2021 live en sindsdien hebben zo'n 300 inwoners uit de regio contact gezocht met de deskundigen achter het loket om een hulpvraag te stellen. Het aantal bezoekers, bijvoorbeeld mensen die alleen de informatie lezen en geen vraag stellen, ligt veel hoger. We zien wel dat het Digitaal Scheidingsloket nog niet bij alle inwoners bekend is. Daarom start vanaf januari 2023 een (structurele) campagne via social media en bij huisartsen en scholen om bekendheid te vergroten.

Wij vinden de huidige problematiek bij de jeugdbescherming en behandeling GGZ een onwenselijke en zorgelijke situatie. Wij doen er alles aan wat in onze macht ligt om de problemen aan te pakken. Wij hopen u op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd over de manier waarop wij samen met de betrokken partijen de wachtlijsten aan willen aanpakken. Wij houden u hierover op de hoogte.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch